

movlennia : 11 prohramno-metodychnyi kompleks / Yu.V. Ribtsun. –Ternopil :Mandrivets, 2014. – 272 s.

6. **Sichkarchuk N. D.** Zahalna kharakterystyka ta osoblyvosti rozvytku emotsiino-otsinnoi leksyky u starshykh doshkilnykiv z motornoiu alaliiu /N.D. Sichkarchuk // Naukovi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seria 19 : Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykhohohiia : zb. nauk. prats. - Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M.P.Drahomanova, 2016. - **Вуп. 32. Ч. 2. - S. 135-143.**

7. **Trofymenko L.I.** Korektsiine navchannia z rozvytku movlennia ditei starshoho doshkilnoho viku iz ZNM: Prohramno-metodychnyi kompleks / L.Trofymenko. – 2013. – 108 s.

Галущенко В.И. Особенности состояния и формирования эмоциональной лексики у детей с нарушениями речи.

В статье проанализирована проблема изучения эмоциональной стороны речи детей с нарушениями психо-речевого развития. В частности, внимание сосредоточено на изучении состояния эмотивной лексики у дошкольников с нарушениями речи. Определено, что комплексная и максимально эффективное построение коррекционно-обучающего воздействия невозможно без глубокого знания специфики становления речевой деятельности в норме, поскольку целенаправленное формирование нарушенной функции может строиться только с учетом закономерностей нормального развития. Проанализировано развитие эмоциональной лексики в речевом онтогенезе, определены основные этапы формирования эмоциональных компонентов. Обосновано понятие о том, что развитие эмоциональной лексики связан с усвоением знаний о нормах и правилах морали, поскольку слово может быть усвоено только тогда, когда у ребенка есть представление о предметах и явлениях, которые обозначают. Определено, что в процессе развития эмоций ребенка увеличивается и уточняется его словарный запас, согласно теории процесса развития эмоциональной лексики определены 4 основные этапы усвоения детьми словаря эмоциональной лексики, строятся в неразрывном единстве с развитием представлений об эмоциях и эмоциональной экспрессии. Раскрыто влияние эмоциональных окрасок на выразительность и развитие речи детей с нарушениями психо-речевого развития.

Ключевые слова: эмоциональная лексика, дети с нарушениями психо-речевого развития, старший дошкольный возраст.

Galuschenko V.I. Features of the state and the formation of emotional vocabulary in children with speech disorders.

The article analyzes the problem of studying the emotional side of speech of children with violations of psycho-speech development. In particular, attention is focused on studying the state of emotional vocabulary in preschoolers with speech disorders. It is determined that the complex and the most effective construction of the correctional and educational influence is impossible without deep knowledge of the specifics of the formation of speech activity in the norm, since the purposeful formation of the excited function can be based only on the laws of its normal development. The development of emotional vocabulary in speech ontogeny is analyzed, the basic stages of formation of emotional components are determined. The concept that the development of emotional vocabulary is connected with the mastering of knowledge about norms and rules of morality is grounded, since the word can be learned only when the child has an idea of the objects and phenomena that they are denoted. It is determined that in the process of development of emotions of the child the vocabulary of the child is increased and refined, according to the theory of the development of emotional vocabulary, 4 basic stages of children's learning of vocabulary of emotional vocabulary, which are built in inextricable unity with the development of ideas about emotion and emotional expression, are defined. The influence of emotional colors on expressiveness and development of speech of children with violations of psycho-speech development is revealed.

Key words: emotional vocabulary, children with violations of psycho-speech development, senior preschool age.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2018 р.

Статтю прийнято до друку 15.12.2018 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Форостян О.І.

Рецензент: д.психол.н., проф. Бистрова Ю.О.

УДК 376-056.262:159.954.2

Дашковська А.В. alisa.dashkovskaya@gmail.com

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО НАРОДНУ ІГРАШКУ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ МОЛОДШИМИ УЧНЯМИ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ

У статті розкривається актуальність питання використання народної іграшки у корекційно-виховному процесі молодших учнів школи для дітей зі зниженим зором. Відмічається значення народної іграшки для виховання та корекції розвитку цієї категорії дітей. Дається характеристика народної іграшки як засобу корекційно-виховної роботи та відмічається важливість власноручного її виготовлення для успішності цього процесу.

Викладено методику та результати вивчення рівней сформованості уявлень про народну іграшку та навичок її практичного використання, а також представлені критерії та показники рівней. Відмічений переважно низький та середній рівні уявлень та вмій діяти з народною українською іграшкою молодшими учнями зі зниженим зором та охарактеризовано їх особливості.

Ключові слова: народна іграшка, знижений зір, учні молодших класів, уявлення, практичне використання, рівні.

Сучасний процес виховання не може відбуватися поза традиційною культурою певної нації. Учені зазначають, що виховання дитини від самого народження має спиратися на культурно-історичні цінності своєї нації. Стрижнем усієї системи виховання в Україні є національна ідея, яка відіграє роль об'єднувального фактора у суспільному розвитку країни, спрямованому на вироблення життєвої позиції людини, становлення її як особистості та громадянина своєї держави. Ідеалом виховання є високоосвічена, соціально активна й національно свідомою людина, яка має глибоку громадянську відповідальність, високі духовні якості, родинні й патріотичні почуття, знання надбань світової культури, здатна до саморозвитку і самовдосконалення [3, с. 4-5].

Якість реалізації відповідного соціального замовлення залежить від багатьох педагогічних чинників. Одним із таких чинників є використання народної іграшки, яка є найбільш доступним дітям емоційним засобом педагогіки.

Важливу роль у вихованні та корекції порушень розвитку у дітей молодшого шкільного віку також відіграє використання народних іграшок [2; 5]. Організовані вихователем та самостійні ігри дітей з цим видом іграшок сприяють національному, патріотичному, економічному та естетичному вихованню, а також адаптації дітей з порушеннями зору до соціальних умов життя, що постійно змінюються, сприяють корекції рухової діяльності, просторової орієнтації, позитивно впливають на психіку, мобілізуючи морально-вольові якості, і таким чином створюють умови для їх соціальної реабілітації та інтеграції тощо [1; 3; 5-7]. Учені вважають, що в дітей необхідно сформувати вміння впізнавати народну іграшку, розуміти її призначення та особливості використання. Рекомендується навчити дитину використовувати в ігровій діяльності власноруч виготовлені іграшки. Дитина має оволодіти технологією виготовлення іграшки з опорою на знання її особливостей, розуміння виразності матеріалу та техніки.

Корекційно-виховна цінність народної іграшки полягає також у тому, що вона сприяє формуванню самостійності, творчої діяльності дітей зі зниженим зором тощо. Народна іграшка вчить дитину правильно взаємодіяти в навколишньому світі, правильно розуміти елементи народної діяльності, розвивати комунікативні здібності, підштовхує її до усвідомлення себе як частини одного цілого – нашої Батьківщини. Вона є важливим фактором психічного розвитку дітей зазначеної категорії, адже в процесі гри дитина розвивається, пізнає світ, наслідую та засвоює соціальний досвід. До того ж народна іграшка є засобом передавання культурного досвіду народу від покоління до покоління. Вона також може сприяти сенсорній корекції, а саме: формуванню сенсорних еталонів, розвитку кольоро та форморозрізнення, розвитку дотикового сприймання, просторовому орієнтуванню тощо (Д.Маллаєв, Л.Плаксина, Б.Сермеєв, Л.Солнцева, Е.Стерніна, С.Федоренко та ін.) [4, 5].

Але при цьому народна іграшка не використовується ефективно в спеціальних навчально-виховних та реабілітаційних закладах як засіб корекційно-виховної роботи, спрямований на корекцію вторинних відхилень у розвитку дитини зі зниженим зором та формування всебічно розвиненої особистості.

Аналіз спеціальної психолого-педагогічної літератури показав, що в теорії та практиці тифлопедагогіки питання виховання, навчання та корекції розвитку дітей з порушеннями зору засобами народної іграшки на сьогоднішній день цілеспрямовано не вивчалось. Існують лише окремі дослідження, направлені на вивчення ігрової діяльності дітей з порушеннями зору, іграшок для сліпих дошкільників тощо (А.Бутенко, В.Бутенко, Т.Гребенюк, О.Потамоснєва, Л.Солнцева, С.Федоренко, С.Хорош та ін.) [1, 4, 5, 7].

Потрібно зазначити, що активними дослідниками у цьому напрямку є також учителі-тифлопедагоги, які впроваджують відповідні ідеї в навчально-виховний і корекційний процес спеціальних шкіл та дошкільних закладів для дітей з порушеннями зору.

Зважаючи на вищевикладене було поставлено за мету з'ясувати особливості уявлень та навичок практичної діяльності учнів молодших класів зі зниженим зором з народною іграшкою в своїй навчальній, ігровій, трудовій та інших видах діяльності. Першочерговим завданням було визначення обізнаності дітей зі зниженим зором про народну іграшку, адже в процесі її формування розвиваються сенсорні процеси, створюються узагальненні образи предметів, вміння порівнювати, знаходити суттєві ознаки, робити самостійно висновки. Створюються також сприятливі умови для розвитку активного

зв'язного мовлення; розвивається образно-логічне мислення, яке має важливе значення в процесі компенсації та корекції порушених функцій.

Для розподілу дітей за рівнями уявлень та навичками практичної діяльності з народною іграшкою були визначені наступні критерії та їх показники:

1. Самостійність виконання завдання (самостійно виконує; потребує незначної допомоги; не може виконувати завдання без допомоги; не виконує завдання навіть з допомогою);
2. Визначення та розкриття засобів художньої виразності української народної іграшки:
  - матеріал виготовлення (повне розкриття; часткове; тільки визначення; не розкриває);
  - декоративне оздоблення (повне розкриття; часткове; тільки визначення; не розкриває);
  - пластичне вирішення (повне розкриття; часткове; тільки визначення; не розкриває).
3. Визначення та розкриття уявлень про призначення української народної іграшки (твір українського декоративного прикладного мистецтва, пам'ятка історії українського народу; прикраса; іграшка);
4. Створення робіт за мотивами української народної іграшки:
  - технічні вміння та навички (гарно розвинуті; середні; слабкі; відсутні);
  - застосування засобів художньої виразності (широко застосовують і частково; не застосовують);
  - творчість виконання (творчо та самостійно виконують завдання; самостійно виконують завдання; потребують значної допомоги з боку вихователя; не виконують).

Діагностична експериментальна робота з дітьми молодшого шкільного віку відбувалася в два етапи.

Завданням першого етапу діагностичного вивчення було виявлення загальної обізнаності про народну іграшку. Зокрема, на цьому етапі дітям пропонувалося дати відповіді на запитання, відповідь на які передбачала встановлення кількості та якості знань учнів:

1. Про українську народну іграшку, історію її виникнення, матеріали, з яких її продукують, про людей, які її виготовляють.
2. Про основні центри виробництва народної іграшки, з чого її творять народні умільці, відмінності між народними іграшками різних регіонів України.
3. Про звичаї та традиції, з якими пов'язана дана іграшка.
4. Про важливість іграшки в житті та побуті українців.

Для розв'язання першого завдання була розроблена серія бесід із дітьми на різноманітні теми, що передбачали встановлення рівня розвитку та особливостей уявлень про народну іграшку: «Що це - народна іграшка?», «Що таке українські регіональні народні іграшки», «Як використовується народна іграшка в житті та побуті українців».

Завданням другого етапу діагностичного вивчення було виявлення навичок практичної діяльності з народною іграшкою.

1. Визначити матеріал з якого виготовлена народна іграшка.
2. Визначити засоби художньої виразності народної іграшки.
3. Використання народної іграшки в творчій діяльності.
4. Використання народної іграшки в ігровій діяльності.

Відповідно до зазначених вище критеріїв та їх показників учні були розподілені за рівнями розвитку уявлень про народну іграшку та навички практичної діяльності з нею.

Діти, які були віднесені до високого рівня, добре обізнані з українською народною іграшкою. Знають українську народну іграшку двох-трьох промислів. Визначають українську народну іграшку за матеріалом виготовлення. Мають уявлення про способи та послідовність виготовлення іграшки з певного матеріалу. Встановлюють залежність між матеріалом виготовлення іграшки та природними умовами народного промислу. Визначають пластичні та декоративні засоби художньої виразності певного промислу. Визначають національні особливості української народної іграшки, знають звичаї, пов'язані з нею. Мають уявлення про символічний зміст традиційних іграшкових образів. Адекватно розуміють призначення української народної іграшки в житті людей. Творчо та самостійно застосовують знання про українську народну іграшку у зображувальній та ігровій діяльності.

Учні з достатнім рівнем сформованості уявлень про народну іграшку мають знання про

матеріал, пластичні та декоративні засоби художньої виразності. Вони визначають окремі засоби художньої виразності, частково пояснюють особливості застосування їх майстрами певного промислу, але не встановлюють єдності засобів художньої виразності з художнім образом іграшки. Уявлення про звичаї, традиції, пов'язані з українською народною іграшкою є, але вони не повні. Діти частково розуміють призначення української народної іграшки в житті людей. Добре володіють певними вміннями та навичками ліплення і декоративного оздоблення іграшки за мотивами певного промислу, однак, елементи творчості у зображувальній діяльності не застосовують.

Діти, у яких встановлений середній рівень сформованості уявлень про народну іграшку, слабо обізнані з засобами художньої виразності української народної іграшки. Вони знають і визначають матеріал, з якого виготовлені українські народні іграшки, окремі пластичні та декоративні засоби художньої виразності, але не вміють пояснити їх своєрідність у застосуванні майстрами різних промислів. Не повно розуміють призначення української народної іграшки в житті людей. Визначають її тільки як предмет гри чи прикрасу. У зображувальній діяльності застосовують деякі засоби художньої виразності за підказкою педагога. Технічні вміння та навички потребують вдосконалення. В ігровій діяльності вироби, зроблені за мотивами української народної іграшки, використовують не в достатній мірі.

Низький рівень сформованості уявлень про народну іграшку визначений у дітей, які не вміють виділяти українську народну іграшку серед інших. Вони лише вказують на окремі декоративні засоби художньої виразності, які не розкривають. Не повністю розуміють призначення іграшки, не можуть самостійно застосовувати знання про неї у предметно-практичній та ігровій діяльності. Технічні вміння та навички ліплення і малювання народної іграшки розвинуті слабо.

У дослідженні взяли участь 84 молодших учня зі зниженим зором (спеціальні школи м. Одеса, м. Запоріжжя, м. Київ, с. Клевань Рівненської обл., с. Теревовля Тернопільської обл.) та 76 учнів початкових класів з нормативним зором (загальноосвітні школи м. Києва та м. Одеси). Під час проведення констатувального етапу дослідження обов'язково дотримувалися індивідуальні режими зорових навантажень та відповідні офтальмо-гігієнічні умови організації діагностичної роботи.

Розглянемо результати вивчення рівнів сформованості уявлень про народну іграшку у молодших учнів зі зниженим зором (табл. 1) та рівнів розвитку практичної діяльності з нею (табл. 2).

Таблиця 1.

Розподіл учнів молодших класів за рівнями сформованості уявлень про народну іграшку (у %)

Рівні сформованості уявлень	Категорія дітей	
	з нормативним зором	зі зниженим зором
Низький	2,7	61,9
Середній	15,8	28,1
Достатній	42,1	8,4
Високий	39,5	1,6

Таблиця 2.

Розподіл учнів молодших класів за рівнями розвитку навичок практичної діяльності з народною іграшкою (у %)

Рівні розвитку практичної діяльності	Категорія дітей	
	з нормативним зором	зі зниженим зором
Низький	5,3	51,2
Середній	11,8	23,8
Достатній	42,1	14,3
Високий	39,5	10,7

У ході дослідження високий рівень сформованості уявлень про народну іграшку був зафіксований лише в 1,6 % дітей, тоді як низький – у значної частини учнів зі зниженим зором (61,9 %). Серед дітей з нормативним зором цей відсоток становив відповідно 39,5 % та 2,7 %. На середньому

рівні сформованості уявлень про народну іграшку опинилося 28,1 % молодших учнів зі зниженим зором і 15,8% учнів з нормативним зором, а достатній рівень мали лише 8,4 % учнів молодших класів зі зниженим зором і 42,1 % дітей без порушень зору.

Результати дослідження показали, що діти з нормальною гостротою зору також мають низький та середній рівні сформованості уявлень про народну іграшку, ці рівні були характерними для 18,5 % опитаних респондентів.

Результати порівняльного аналізу розподілу учнів молодших класів за рівнями розвитку навичок практичної діяльності з народною іграшкою показали, що у молодших учнів зі зниженим зором зафіксовані переважно низький та середній рівні (відповідно 51,2 % та 23,8 % дітей). Серед дітей з нормативним зором цей відсоток складає відповідно 5,3 % та 11,8 % учнів. Разом з тим, необхідно відмітити, що достатній (42,1 %) та високий (39,5 %) рівні розвитку навичок практичної діяльності з народною іграшкою показали значно більший відсоток зрячих дітей, ніж відсоток дітей зі зниженим зором (відповідно 14,3 % та 10,7 % учнів). Дані особливості спостерігаються і в рівнях сформованості уявлень про народну іграшку.

У процесі виконання запропонованих завдань деякі діти зі зниженим зором йшли на контакт із задоволенням, охоче брали участь у всіх заходах, що проводились, а також просили додаткові завдання. Інші діти виконували завдання, бо так сказав вчитель, а деяких потрібно було додатково зацікавлювати, підказувати потрібні дії. Цікавим стало спостереження, що хлопчики практично не вникали у розповіді експериментатора про зв'язок української народної іграшки з побутом та звичаями українського народу, а дівчатка слухали із справжньою зацікавленістю, уточнювали, ставили запитання. Хлопчики проявили інтерес тільки тоді, коли експериментатор запропонував їм погратися з цими іграшками: пограти на сопілочки, свистунці тощо.

У результаті проведеного констатувального етапу дослідження встановлено, що більшість дітей зі зниженим зором граються з народними іграшками залюбки, але хоча б щось про них розповісти не можуть. Вони змогли назвати лише деякі декоративні засоби художньої виразності, не розуміли призначення іграшки. Технічні вміння та навички ліплення й малювання народної іграшки в них розвинуті слабко. Ці діти становили групу учнів із зоровою депривацією, що віднесені до низького та середнього рівнів сформованості уявлень про народну іграшку.

Учні зі зниженим зором, віднесені нами до високого та достатнього рівнів, ставили запитання: звідки ці іграшки, хто приніс, самостійно визначали матеріал виготовлення іграшки, розуміли призначення української народної іграшки, їм було цікаво це визначати. Деякі з них визначили регіональну приналежність іграшки (відрізняли гуцульську народну іграшку від опішнянської та яворівської тощо). Діти виражали свої похвальні відгуки, позитивні емоції, своє ставлення до народних іграшок (просили сфотографувати їх з іграшкою; взяти на один день додому погратися; виміняти тощо).

Отже, аналіз отриманих результатів проведеного дослідження дав можливість зробити висновок про те, що рівень уявлень та навички практичного використання української народної іграшки в учнів молодших класів зі зниженим зором переважно низький (у порівнянні з однолітками з нормативним зором). Недостатнє опрацювання в сучасній тифлопедагогіці зазначеної проблеми в теоретичному й методичному планах, об'єктивна потреба тифлопедагогічної практики в її розв'язанні зумовлюють необхідність розробки спеціальної методики навчання дітей зі зниженим зором використанню народної іграшки як засобу корекції їх розвитку.

Використана література:

1. Батухтіна, О.Г. (1999) Формування елементів національної культури у дітей шостого року життя засобами української народної іграшки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. К. 232 с.
2. Бутенко, В.А., Бутенко, А.В., Потамошніва, О.М. (2008) Ігри та іграшки для незрячої дитини: метод. посіб. Харків: Крок. 372 с.
3. Колоскіна, О.А. (2009) Формування елементів національної свідомості учнів початкових класів у процесі навчання української мови та народознавства: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Луганськ. 259 с.
4. Солнцева, Л.И. (1974) Особенности игровой деятельности слепых детей дошкольного возраста. Дефектология. № 6. С. 66-73.
5. Федоренко, С.В., Дашковська, А.В. (2016) Народна іграшка як засіб корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають порушення зору. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія:

зб. наук. праць. К. Вип. 32. Ч. 2. С. 186-190.

6. Федоренко, М.І. (2015) Напрями підвищення рівня економічного виховання учнів з порушенням зору // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць / за ред. В.М.Синьова, О. В. Гаврилова. Вип. V. В 2-х т., т. 2. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006. С. 313-323.

7. Хорощ, С.М. (1983) Игрушка и ее роль в воспитании слепого дошкольника. М.: Всерос. общество слепых. 59 с.

References

1. Batuhtina, O.G. (1999) Formuvannya elementiv nacionalnoyi kultury u ditej shostogo roku zhyttya zasobamy ukrayinskoyi narodnoyi igrashky: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01. K. 232 s. [in Ukrainian].

2. Butenko, V.A., Butenko, A.V., Potamoshnyeva, O.M. (2008) Igra ta igrashky dlya nezryachoyi dytyny: metod. posib. Harkiv: Krok. 372 s. [in Ukrainian].

3. Koloskina, O.A. (2009) Formuvannya elementiv nacionalnoyi svidomosti uchniv pochatkovykh klasiv u procesi navchannya ukrayinskoyi movy ta narodoznavstva: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.07. Lugansk. 259 s. [in Ukrainian].

4. Solnceva, L.Y. (1974) Osobennosti ygrovoj deyatel'nosti slepyh detej doshkol'nogo vozrasta. Defektologiya. # 6. S. 66-73. [in Russian].

5. Fedorenko, S.V., Dashkovska, A.V. (2016) Narodna igrashka yak zasib korekciyno-vyhovnoyi roboty z ditmy, yaki mayut porushennya zoru. Naukovyj chasopys NPU imeni M.P.Dragomanova. Seriya # 19. Korekciyna pedagogika ta specialna psyhologiya: zb. nauk. pracz. K. Vyp. 32. Ch. 2. S. 186-190. [in Ukrainian].

6. Fedorenko, M.I. (2015) Napryamy pidvyshhennya rivnya ekonomichnogo vyhovannya uchniv z porushenniam y zoru // Aktualni pytannya korekciynoyi osvity (pedagogichni nauky): zb. nauk. pracz / za red. V.M.Synova, O. V. Gavrylova. Vyp. V. V 2-x t., t. 2. Kamyanecz-Podilsky: PP Medobory-2006. S. 313-323. [in Ukrainian].

7. Xorosh, S.M. (1983) Ygrushka y ee rol v vospytanyy slepogo doshkolnyka. M.: Vseros. obshhestvo slepyh. 59 s. [in Russian].

Дашковская А.В. Методика изучения особенностей представлений о народной игрушке и ее практического использования младшими учащимися со сниженным зрением.

В статье раскрывается актуальность вопроса использования народной игрушки в коррекционно-воспитательном процессе младших школьников школы для детей со сниженным зрением. Отмечается значение народной игрушки для воспитания и коррекции развития этой категории детей. Дается характеристика народной игрушки как средства коррекционно-воспитательной работы и отмечается важность собственноручного ее изготовления для успешности этого процесса. Изложена методика и результаты изучения уровней сформированности представлений о народной игрушке и навыков ее практического использования, а также представлены критерии и показатели уровней. Отмечено преимущественно низкий и средний уровни представлений и умений действовать с народной украинской игрушкой младшими учениками со сниженным зрением и охарактеризованы их особенности.

Ключевые слова: народная игрушка, сниженное зрение, ученики младших классов, представления, практическое использование, уровень.

Dashkovska A.V. Methods of studying the characteristics of people's ideas about the toy and its practical use by junior students with low vision.

The article reveals the issue of the folk toy's use in the correctional and educational process of the primary schoolchildren with visual impairments. The value of folk toys for the education, upbringing and correction of development of this category of children is noted. Folk toy is characterized as a mean of correctional and educational work and the importance of a hand-making for the success of this process is underlined. The methodology and results of studying of understanding levels about folk toy and skills for its practical usage as well as the criteria and indicators of levels are presented. Mainly low and medium levels of experience and skills to work with Ukrainian folk toy by students with low vision are marked and their features are described.

Key words: folk toys, low vision, primary school students, presentation, practical use, levels.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2018 р.

Статтю прийнято до друку 15.12.2018 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Федоренко С.В.

Рецензент: д.психол.н., проф. Синьова С.П.

УДК: 373.2+37.013.82+616.7

Ефименко Н.Н. efimnn1958@gmail.com

Бочков П.Н. pbochkov@ukr.net

СТАБИЛОМЕТРИЯ И ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА СОСТОЯНИЯ РАВНОВЕСИЯ У ДОШКОЛЬНИКОВ С НАРУШЕНИЯМИ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОГО АППАРАТА

У статті розглянуті основні методи діагностики стану рівноваги у дітей дошкільного віку в нормі та з порушеннями опорно-рухового апарату. Проаналізовано вже відомі, традиційні медичні проби з визначенням спроможності дитини зберігати стійке положення тіла в просторі на опорі. Виявлено, що не всі вони можуть бути застосовані для обстеження дітей дошкільного віку в силу технічної складності виконання і особливостей психічного розвитку дошкільнят. Далі були докладно охарактеризовані більш прийнятні для обстеження даного контингенту дітей авторські педагогічні тести з визначення рівня їх